

ABONEMENT :

Pour un an D. 2
Edition spécial. 500 Ptrs.

ADRESSE :

“İdjtihad,, Constantinople

Téléph. St. 865
XXIV ème ANNÉE

1 Septembre 1929

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ

No. 280

ABONEMAN :

Seneliği [24 Nüsha] Türkiye
için 2 1/2, hariç için 2 D.
Âlâ kağıdı 5 Liradır

İDAREHANESİ :

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève
Yirmi dördüncü sene

1 Eylül 1929

giymeye ve bu suretle iktisadî vatanperverlik ibraz etmeye dâvet edilemez mi? Her sene şapka bedeli olarak harice giden, en asgari hisabla 20 milyon lira bu fakir memleketde kalırsa az bir hayırmı olur? «Bursa»da Hayderî denilen bir serpuş yapıldı, bu bir esastır; bunun önüne bir siper yapmak ve şeklini Avrupadan gelen şapkaların şekline koymak güc bir şey midir? Gazeteler, mecmualar hatta mektublar üzerine basılan bâzı yazılarla yerli malı kullanmak halka tavsiye olunuyor; bunun te'sirsiz kaldığına dilhun şahid olmakdayız. Herkese şapka giymek yalnız tavsiye olunsaydı ve bu tavsiye bir aşır devam etseydi, kimse bunu istemezdi, bir kanun muciz te'sirini gösterdi ve şimdi herkes fes veya şapka giymekte serbestdir denilse belki fes giyecek beş kişi bulunmaz. Yerli malı kullanmak için de böyle bir *darbe* lâzımdır bu feyaz darbeyi müceddidimizin tuvana ve mucerreb çelik eli vurabilir, bekliyoruz. Bu iktisadî vatanperverlik, ve çok büyük vatanperverlik telkini olur.

Büyük bir milletin, harbî umumide muzaffer ve harbden pek çok mustemlike ve erazî kazanarak çıkmış olan bir milletin şehrimini bir meclisde üç sene evel şu sözleri söylemiştir:

«Harbî umumiden kimin mağlup, kimin muzaffer çıktığı on seneden evel malum olmaz. Muzaffer millet, on sene sonra harice ihtiyac arzetsin kendisine lâzım olan her şeyi kendisi yapan ve istihlal eden millet olacaktır.»

Bu çelik gibi bir sözdür mâ'nası keskin ve derin gider. Biz Türkler bunun mâ'nasını anladığımızı *fi'liyat* ile göstermeye dâvetliyiz ve bu dâvete icabetetmeye hazırız.

Dr. AB. Cevdet

Avrupa dönüşü

Muhibbi vefakârımız Dr. Mazhar Osman Bey «İstanbul Seririyatı»nda bu invanla Avrupa seyahatinin intibalarını yazıyor ilk parçayı dikkatle okuduk. Aşağıdaki satırları ifraz ve nakl ediyoruz, mütevali intibalarını tâkip ve İctihad okuyucuları için en ziyade faydalı bulacağımız satırlarını da «İctihad», a alacağız.

Seyahet şüphesiz pek tatlı bir şeydir. Hele bir kerre tadını tatanlar aklına seyahat geldikçe nostalji çeken bir adam gibi gezmek için bir arzu duyar. Ömrünü bir şehrin hududu içinde geçirenler o hududdan harice çıkınca bir felakete uğrayacakmış, huzurları gayp olacakmış gibi korkanlarda vardır. Bu ruhiyette olanlar bile seyyahlara, dünyayı görenlere gipta ederler.

Seyahatın psykolojisinde güzel noktalar vardır. Yeknasak hayatın verdiği kesel ve fütur birden bire za'ül olur, nefse itimat artar. Cihan dershanesinin her köşesinden bir çok istifadeler eder, nazik olmayı başkalarına hürmet etmeği öğrenir, milliyet ve vatanperverlik hissi şuurî bir tarzda artar: her adımında milliyetine ve memleketine faideli şeyleri seçmeğe çalışır, memleketinin her hatırası ayrı bir kıymet kazanır, hemşehrilerine infialını unudur, kusurlarını kolay kolay af eder.

— Bu sene altıncı defa olarak medenî Avrupayı görmek ve mesut hatıralarla sevgili memleketimize dönmek saadetine na'il oldum. İki aylık bir ufak gezinti yaptım. Almanyayı Fransayı tanıdım, bu defa İngiltere ile İtalyayı da gezdim. Medeniyette bütün dün dünyaya rehber olan bu dört iklimi şöyle bir kuş bakışı seyrettim. Hepsinde bir doktor gözile gördüğüm, enteressan şeyler gördüm. Şehirleri ma'mur, temiz, ve zengin, nüfusi kaplarından taşmız. Toprağının her karışı imar olunmuş, adamları çalışmakta bir birine rakip, herkes kısa ömrü hoş geçirmek için neşeli ve mesut çalışmakta. Her yer bizden kat kat bahalı, her yerde vergi-

ler artmış, fakat o nisbette sayı artmış, para kazanmak yolları bulunmuş, işsiz azalmış, ve refah artmış. Çalışan el her yerde muhterem ve mesut oluyor marifet ve meharret halkın tabii süsü, pek nadir tesadüf edilen dilençileri bile ya eyi bir musikişinas, ya ressam, veya tarihi malumatla mücehhez.

— Avrupa dershanelerinden istifadeye koşan akın akın milletler var. Amerikalılar, arzın cennetinde yaşayan bu dolar babaları Avrupanın her köşesine yayılmış, harptan çıkan milletlerin yüzünü güldüren zengin müsafirler her yerde fazla ikram görüyor. İngilizce lisani umu olmuş. İtalyada, Fransada, Almanyada otelci, kapıcı, arabacı, dükkâncılar sizi İngilizce ile karşılıyorlar. İngilizce ile o saat itibarınız artıyor sizi herkes dolarlar memleketinden sanıyor. Pariste «Moulin Rouge» revuleri başından sonuna kadar İngilizce, ve Parisin zarif kumral göğercinleri yerine zenci actrisler, adeta siyahiler geçmiş. Çünkü Amerikalıların zevki böyle istiyor. Musiki çoktan kılasi zarafetini gayp etti. Her yerde zencilerin sazları kulak zarını tırmalıyor. Paris hocalarının içinde diğer talebeleri hiçe sayarak İngilizce dersalanlardan ayrılmayan ukala da var.

Çok şükür Avrupa dershanelerinden istifadeye koşan Türkler günden güne çoğalmakta... Bizim gibi hayata yeni atılan milletlerin terekkesi için en kestirme yol budur. Kaşki yirmi senedir Darülfunun diye beş on devsirme hoca ile senede beş on talebe yetiştiren bu müesseseyi açacağımıza o masrafla. Avrupaya talebe göndermiş olsaydık bu gün oldukça eyi mücehhez bir ilim ordumuz olurdu. O dershanelerden feyz olmağa hepimiz muhtacız sanatkârimızda, amelemizde, ihtiyarlarımız da, gençlerimizde, professorlerimizde, muftedilerimizde öğrenmeğe muhtacdır. Oraya giden hocalarımız utanmamalı, dershanelerinden istifadeye koşturmalıdır. Bu defa Parisde pek büyük bir üstadımızı genç bir talebe şevkile sabahleyin erkenden De Martelin hastahanesine gider, soyunur, amfiteatriye girer, Doktorun yedi, sekiz saat süren ameliyatlarını seyrederek, hastaların müşahedelerini talabeden assistanlardan nezaketle ister ve okur. Bu altmışlık beyaz saçlı

“ ARZU ”

I

Kimsesiz iklimlerin sabahını dinlesem,
Sükûtu dağlar gibi içsem zaman içinden..
Sonsuz karanlıklarda sevda gibi inlesem;
Versem ölen ruhlara kendi ruhumdakinden..

Uçsam hayaller gibi ufuklardan yarına,
Beyaz güvercinlerle havuzdan havuza dalsam..
Çıksam “Hronos” denen devin omuzlarına,
Ebedî, yüzler gibi, ebedî yerde kalsam..

Boz dumanlı dağlardan, yıldızlardan ileri,
Bir varılmaz, bilinmez, gizli cihanı aşsam
Aydınlık gecelerde koştüğüm vadileri,
Altın kitarelerde besteleyip dolaşsam.

II

Binsem hulyaların beyaz atına;
Kendimi o meçhul diyara atsam..
Çıksam dalga dalga göğün katına;
Cihanla konuşan bir dil yaratsam...

Suların sesiyle bayılmış gibi
Deryadan deryaya süzülsem gitsem,
Sonra bir rüzgârı ayılmış gibi
Ölmüş dünyalara vedalar etsem.

Mağrıptan maşrığa kanatlar gersem;
Güneşle baş başa arkadaş olsam..
Ruhumu tunçlara, mermere versem;
San'at mabedinde ölmez taş olsam...

SALİH ZEKİ

mühterem üstad Türkiyenin en büyük doktoru, hocası, Do yenidir. Bir çok firenk kitaplarında ismi geçen bir aliminiz, binlerce ince ameliyat yapmış, aletler usuller icat etmiş bir operatörümüzdür. Tali'in kendisine çok güldüğü bu yaşlı talebe otuz beş yaşında müşir, daha sonra Şehremini ve Nafia nazırı olmuş, hepsinde pek eyi hatıralar bırakmıştı. İşte ilim zevki, san'at aşkı bu koca üstrdi altmışından sonra yine dershanelere, kliniklere koşturuyor. Hem öğretmek için değil, öğrenmek için... Cemil Paşa her zaman mumtaz bir şahsiyetti. Fakat ne müsirligi, ne serveti, ne şöreti bu talebeliği kadar bende hürmet ve gıpta uyandırmamıştır. Fakültenin bu biricik eski hocasını müşir forması altında veya nazır şandalyasıda değil De Martel in amfiteatrisinde en yükselmiş gördüm.

Dr. MAZHAR OSMAN